ROMUKAUPPIAAT
Suomen Romukauppiaiden Liitto ry

LAUSUNTO 17.5.2021

Eduskunnan ympäristövaliokunta
marja.ekroos@eduskunta.fi,
hannu.hoskonen@eduskunta.fi

Lausunto hallituksen esityksestä laeiksi jätelain ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta, HE 40/2021 vp

Suomen Romukauppiaiden Liitto ry edustaa yli sataa yritystä, jotka käsittelevät eri lähteistä syntyviä kierrätysmetalleja ja myös muita jätemateriaaleja. Yli 90 % liiton jäsenistä on pk-yrityksiä. Liitto tekee tiivistä yhteistyötä tuottajayhteisöjen kanssa erityisesti koskien akkuja ja paristoja, metallipakkauksia, renkaita, romuajoneuvoja, sähkö- ja elektroniikkalaitteita.

Pääviestit:

- Pakkausten täysi tuottajavastuu olisi ehdotettua 80 % vastuuta oikeudenmukaisempi ja olisi parempi kannuste luoda tehokas kierrätysjärjestelmä. Tuottajavastuun kansallisella toteutuksella ei saa rajoittaa pienmetallin keräystä. Kuluttajien on saatava valita haluamansa toimija ja myös ansaita keräyksellä.
- Toimivuutensa osoittanutta kaksoisjärjestelmää ei pidä lakkauttaa. Lakkauttaminen veisi käytännössä paikallisten pk-yritysten liiketoimintamahdollisuudet.
- Ehdotetut siirtymäajat ovat aivan liian lyhyet. Tässä muutoksessa tulisi noudattaa vuoden 2018 (Laki jätelain muuttamisesta 445/2018) mukaista 10 vuoden siirtymäaikaa.

Ehdotettu 80 % tuottajavastuu ei kannusta riittävästi tehokkuuteen – ylimääräiset kustannukset valuvat kuluttajille

Pakkausjätteiden erilliskeräyksen järjestäminen kunnan ja tuottajan yhteistoimintana ja siihen kytketty korvausten sopiminen on kansallinen sääntelyratkaisu, jossa tuottajille jää maksettavaksi 80 % pakkausjätehuollon kokonaiskustannuksista. Suomessa pakkausjätehuolto on toiminut asianmukaisesti ja maltillisin kustannuksin.

Esitetty malli heikentää yksityisten yritysten liiketoimintamallien kehittämismahdollisuuksia, koska toteutus on sidottu kunnan järjestämään jätteenkuljetukseen siirtymiseen. **Täysi tuottajavastuu olisi oikeudenmukaisempi vaihtoehto myös aiheuttaja maksaa -periaatteen näkökulmasta.** Siinä tuottajat voisivat toteuttaa operatiivisen vastuunsa eri tavoin: kilpailuttamalla itse, ostamalla kilpailutusjärjestelyt tai erilaisin puitejärjestelyin. Esitetyssä vaihtoehdossa ei jätteenkuljetusta järjestävällä kunnalla ole riittävää kannustetta järjestää kierrätystä tehokkaimmalla tavalla. Korkeammat hinnat valuvat lopulta kuluttajien maksettaviksi.

Kannatamme erilliskeräysvelvoitteiden kasvattamista. Esityksessä on nostettu esille, että pakkausjäte tulisi mahdollisuuksien mukaan kerätä yhdessä muiden samaa materiaalia olevien jätteiden kanssa erityisesti metalli- ja muovijätteiden erilliskeräyksen tehostamiseksi. **Lainsäädännöllä ei pidä rajoittaa kuntalaisten oikeuksia tuoda metallijäte haluamaansa vastaanottopaikkaan ja siten myös ansaita materiaalilla.** Pienmetallien lisäksi kotitalouksista syntyvään metallijätteeseen kuuluu remonttijätteitä ja isoja esineitä. Huolenamme on, että ehdotetusta yhteiskeräyksestä ja kotitalouksien rakennus- ja purkujätteen siirtämisestä kunnan vastuulle seuraa keräysmetallin vastaanottoa koskevaa ohjeistusta ja tulkintaa, joka rajaa yksityisten romupihojen yhteistyötä kuluttajien kanssa.

Metallin vastaanottoa tehdään kattavasti koko maassa ja materiaalista hyvitetään tuojalle markkinoiden mukainen hinta kg-perusteisesti. Suurin osa metallijätteestä tulee yritysten toiminnasta. Kuluttajien jätteet ovat tärkeä lisä kokonaisuuden toimivuuden kannalta ja ne tukevat kattavan keräys- ja käsittelyverkoston ylläpitämistä. Lailla on varmistettava, että näin on myös jatkossa, koska käsittelyprosessit tarvitsevat toimiakseen suuren volyymin. Liian voimakas keskittäminen heikentää romunkäsittelijöiden toimintaedellytyksiä.

Hyvin toimiviin ja kierrätystä edistäviin toimintamalleihin ei tule lainsäädännöllä luoda esteitä, vaan varmistaa niiden toteutuminen myös jatkossa. Metallinkeräyksellä on perinteisesti kerätty myös varoja esimerkiksi urheiluseuratoimintaan, ja tämänkin tulee tulevaisuudessa olla mahdollista. **Esityksessä olevat toimintamallit metallinkeräyksessä täydentävät nykyisiä keräysmuotoja, eivätkä korvaa niitä.**

Lisäksi haluamme tuoda esille, että operatiivisen toiminnan näkökulmasta yhteistyö tuottajayhteisöjen ja erityisesti pakkausjätteiden osalta Mepak Kierrätys Oy:n kanssa on sujunut hyvin. Yritysten metallipakkausten kierrätyksessä nykyinen toimintamalli, jossa yritykset tuovat materiaalit terminaaliin ja vastaanottava taho hoitaa korvaukset, toimii moitteettomasti eikä sitä tule muuttaa. Romupihoille tulevien pakkausjätteiden osalta liitolla on myös valmiudet edelleen kehittää pakkausmateriaalien raportointia tuottajan kanssa.

Nykyinen kaksoisjärjestelmä toimii, muutos veisi liiketoimintamahdollisuudet pieniltä toimijoilta

Kaksoisjärjestelmässä kunnat saavat itse päättää, järjestävätkö ne jätteiden kuljetuksen keskitetysti vai saavatko kiinteistöt itse tilata keräyspalvelun. Ehdotuksessa lopetettaisiin kuntien oikeus päättää kuljetusjärjestelmästä muiden kuin saostus- ja umpisäiliölietteiden osalta. Direktiivi ei edellytä tätä muutosta. **Kaksoisjärjestelmää ei pidä lakkauttaa. Se on ollut Suomessa pitkään käytössä ja se on osoittautunut toimivaksi.**

Yritykset ovat luoneet markkinaehtoisia järjestelmiä erilliskeräykselle kierrätysasteen nostamiseksi ja palvelutason parantamiseksi. Suurimmat syyt alhaiseen kierrätysasteeseen ovat kuntien jätehuoltomääräysten asettamat kierrätyksen kannalta pääosin heikot velvoiterajat sekä välillisesti epävarmuutta luoneet kiinteistön haltijan järjestämän jätteenkuljetuksen tulkintaerimielisyyksiä aiheuttaneet vaatimukset. Nämä molemmat ovat esillä jätelain muutosehdotuksessa. Kiinteistön haltijan järjestämän jätteenkuljetuksen alueilla velvoiterajojen mukainen erilliskeräys toimii vähintään yhtä hyvin kuin kunnan järjestämän jätteenkuljetuksen alueilla.

Esityksessä todetaan, että sekalaisen yhdyskuntajätteen kuljetuksesta kiinteistön haltijan järjestämän jätteenkuljetuksen piirissä on 31 % asukkaista ja 47 % kunnista. **Erityisesti pienissä kunnissa on tyypillisesti haluttu pitää kuljetukset kiinteistön haltijan järjestäminä. Näin reittitehokkuutta on pystytty kasvattamaan ja vahvistamaan paikallisten yritysten elinvoimaisuutta**. Kunnan järjestämässä

jätteenkuljetuksessa päädytään tilanteeseen, jossa haja-asutusalueilla olevien yritysten mahdollisuudet ostaa kuljetuspalvelu yksityiseltä yritykseltä heikkenevät merkittävästi, kun reitit muuttuvat kannattamattomiksi. Samalla kun esityksellä viedään liiketoiminta kotitalouksille järjestettävistä palveluista, sillä myös ajetaan alas yrityksille suunnattuja palveluita.

Ehdotetut siirtymäajat ovat yrityksille kohtuuttomat

Kiinteistön haltijan järjestämästä jätteenkuljetuksesta luopumiselle asetetut siirtymäajat ovat kohtuuttomat eikä käytännössä ehdotuksessa ole todellista siirtymäaikaa määritelty. Mikäli päätettäisiin luopua kaksoisjärjestelmästä yhdyskuntajätteiden kuljetuksissa, tulisi siinä vähintäänkin noudattaa riittävän pitkää siirtymäaikaa. Yrittäjille, jotka tällaisen päätöksen myötä menettävät asiakassuhteensa ja jäävät kalliiden kalustoinvestointien kanssa ilman liiketoimintaa, tilanne on kohtuuton. Perustuslakivaliokunta on edellyttänyt aikaisemmin vastaavissa tilanteissa huomattavasti pidempiä siirtymäaikoja. **Vuonna 2018 (Laki jätelain muuttamisesta 445/2018) tällaiseksi siirtymäajaksi katsottiin 10 vuotta ja vähintään samaa siirtymäaikaa tulisi noudattaa myös tässä muutoksessa.**

Kunnioittavasti

Suomen Romukauppiaiden Liitto ry

Mia Nores
Toiminnanjohtaja

Lisätietoja: Mia Nores, puh. 040 554 8808, mia.nores@romukauppiaat.fi